

SAMENLEVING, DIVERSITEIT EN BETROKKENHEID

De groep

- Ik weet dat ik met respect met anderen om moet gaan.
- Ik weet dat ik niet altijd mijn zin kan krijgen.
- Ik kan goed luisteren naar anderen op school en thuis.
- Ik kan anderen helpen op school en thuis.
- Ik kan met verschillende kinderen spelen in de groep.
- Ik ben beleefd in mijn omgang met leerkrachten en medeleerlingen.

Identiteit

- Ik weet wat ik geloof.
- Ik weet dat er verschillende geloven zijn.
- Ik heb respect voor de verschillen tussen mensen die geloven.
- Ik weet dat er mensen zijn die niet in een god geloven.

Verschillen tussen mensen

- Ik weet dat er grote verschillen zijn tussen mensen, zoals arm en rijk.
- Ik weet dat iedereen even belangrijk is, ook al zijn ze anders.

Conflict hanteren

- Ik kan goed omgaan met kritiek.
- Ik kan eerlijk zeggen wat ik niet leuk vind.
- Ik weet wat ik wel en niet kan zeggen tegen anderen.

DEMOCRATIE EN BESTUUR

Monarchie

- Ik weet dat we in Nederland een koningshuis hebben en hoe lang dit al is.
- Ik weet wat de taken van een koning in Nederland zijn, en wat er verwacht wordt van hem/haar.
- Ik weet dat lang niet alle landen een koningshuis hebben.

Het parlement

- Ik weet dat het parlement bestaat uit de Tweede Kamer en Eerste Kamer.
- Ik weet dat de mensen in de Tweede Kamer worden gekozen door de bevolking.
- Ik weet hoeveel mensen er in de Tweede Kamer zitten.
- Ik weet wie er mogen stemmen in Nederland.
- Ik weet hoe vaak er verkiezingen zijn voor de Tweede Kamer.

De regering

- Ik weet de regering wordt samengesteld na de verkiezingen.
- Ik weet dat de regering een meerderheid nodig heeft in het parlement.

Wetten

- Ik weet dat het parlement de wetten maakt.
- Ik weet wat de grondwet is.

De rechterlijke macht

- Ik weet dat rechters onafhankelijk zijn van de regering of het parlement.
- Ik weet dat rechters uitspraken doen naar aanleiding van de wetten.

Het gemeentebestuur

- Ik weet dat de gemeenteraad wordt gekozen door de mensen die in de gemeente wonen.
- Ik weet dat de inwoners van een gemeente kunnen stemmen op een lid van een politieke partij.
- Ik weet dat na de verkiezingen de wethouders worden aangesteld uit de partijen die samen een meerderheid hebben in de gemeenteraad.

SAMENLEVING, DIVERSITEIT EN BETROKKENHEID

Vrijheid en gelijkheid

- Ik weet wat mensenrechten zijn.
- Ik weet wat kinderrechten zijn.
- Ik kan mijn eigen grenzen herkennen, benoemen en beschermen (emotioneel, lichamelijk, seksueel).
- Ik weet dat als ik iets wil, ik ook rekening moet houden met anderen in de samenleving.
- Ik weet wat discriminatie betekent.
- Ik weet dat het belangrijk is om respect te hebben voor de verschillen tussen mensen.

Democratische cultuur

- Ik begrijp wat bedoeld wordt met de cultuur binnen een groep.
- Ik weet dat er veel verschillende manieren van leven zijn.
- Ik weet hoe belangrijk het is om eerlijk te zijn over feiten.
- Ik kan uitleggen hoe belangrijk het is om te gaan stemmen bij verkiezingen.
- Ik kan op een duidelijke manier mijn eigen mening geven zonder anderen te kwetsen.
- Ik begrijp dat anderen soms boos kunnen worden over mijn mening of die van iemand anders.
- Ik kan mijn mening veranderen op basis van wat ik hoor van anderen.

Geestelijke stromingen

- Ik ken een aantal verschillende godsdiensten.
- Ik begrijp wat religieuze regels zijn en dat die verschillen per godsdienst.
- Ik heb respect voor verschillen in culturele en levensbeschouwelijke achtergrond van mensen.

Nederland in de wereld

- Ik weet dat veel mensen naar Nederland komen als toerist.
- Ik weet dat veel Nederlanders naar andere landen op vakantie gaan.
- Ik kan voorbeelden noemen van cultuur (oa muziek, film) die wij vanuit het buitenland hebben overgenomen.
- Ik weet dat mensen hun land ontvluchten en vanwege oorlog, vervolging of armoede.
- Ik weet dat een aantal van hen ook naar Nederland vluchten.

DEMOCRATIE EN BESTUUR

Constitutionele monarchie

- Ik weet waarom in het Nederlandse staatsrecht de koning onschendbaar is.
- Ik weet waarom regeerders en vele anderen een eed of belofte moeten afleggen.
- Ik weet wat een constitutionele monarchie is.

Het parlement

- Ik weet dat de leden van de Tweede Kamer worden gekozen door de bevolking.
- Ik weet wie er mogen stemmen.
- Ik weet wanneer er tussentijdse verkiezingen nodig kunnen zijn.
- Ik weet door wie de leden van de Eerste Kamer gekozen worden.
- Ik kan het verschil tussen de Eerste en Tweede Kamer uitleggen.
- Ik kan enkele politieke partijen noemen en aangeven wat hun verschillen zijn.
- Ik kan uitleggen waarom het heel belangrijk is om te gaan stemmen.
- Ik weet dat het parlement de taak heeft de regering te controleren

De regering

- Ik weet dat de regering samengesteld wordt uit de politieke partijen met een meerderheid in het parlement.
- Ik weet wie er in Nederland deel uitmaken van de regering.
- Ik weet wat het kabinet is en wie deel van uit maken.
- Ik weet wat een minister-president doet.
- Ik kan een aantal ministers noemen.
- Ik weet wat een ministerie is en kan enkele taken van ministeries noemen.

Wetten

- Ik weet dat zowel de minister als de Tweede Kamer wetsvoorstellen kan indienen.
- Ik weet dat er een meerderheid nodig is in het parlement om een wet aan te nemen.
- Ik weet wat er nodig is om de grondwet te veranderen, en waarom dat goed is.
- Ik kan vertellen wat er in artikel 1 van de grondwet staat.

De rechterlijke macht

- Ik weet wat de taak van een rechter is.
- Ik weet dat de taak van een advocaat is om iemand te helpen bij een rechtszaak.
- Ik weet wat het betekent om in hoger beroep te gaan.
- Ik weet dat in een democratie de wetgevende, de rechterlijke en de uitvoerende macht zijn gescheiden.

Het provinciebestuur en het gemeentebestuur

- Ik weet dat de burgemeester niet wordt gekozen, maar wordt benoemd.
- Ik weet dat de burgemeester wel lid is van een politieke partij, maar boven de partijen staat.
- Ik ken enkele taken van de gemeente.
- Ik kan enkele voorbeelden noemen van dingen waar de gemeente over beslist.
- Ik weet dat er een provinciebestuur is.
- Ik kan een aantal taken van de provincie noemen.

Veiligheid en handhaving

- Ik ken de rol en taken van de (wijk)politie.
- Ik heb respect voor de politie en begrijp waarom hun werk belangrijk is.
- Ik ken de regels en manieren voor goed gedrag in de openbare ruimte.
- Ik hou mij aan de juiste normen en omgangsvormen in de publieke ruimte.

Europese Unie

- Ik weet welke landen bij de Europese Unie behoren.
- Ik weet welke landen de euro hebben als munt.
- Ik weet wat de Europese Commissie doet.
- Ik weet wat het Europese parlement is en waar die zetelt.
- Ik kan voordelen noemen van Europese samenwerking voor ons land.
- Ik kan enkele Europese instellingen noemen en uitzoeken wat ze doen.
- Ik weet waarom men begonnen is aan meer Europese samenwerking.

SAMENLEVING, DIVERSITEIT EN BETROKKENHEID

Democratische cultuur

- Ik kan uitleggen wat een democratie is.
- Ik begrijp hoe in Nederland de democratie ontstaan is.
- Ik kan de voordelen van een democratie uitleggen.
- Ik kan uitleggen wat de bedreigingen voor een democratie kunnen zijn.
- Ik kan het belang van een vrije pers voor de democratie uitleggen.
- Ik weet hoe belangrijk het is om de feiten eerlijk te noemen.
- Ik weet wat een dictatuur is.
- Ik weet hoeveel invloed burgers hebben in een dictatuur op de regering.

Vrijheid en gelijkheid

- Ik weet wat vrijheid, gelijkheid en solidariteit betekent in een democratie.
- Ik weet wat grondrechten zijn.
- Ik kan mijn eigen grenzen herkennen, benoemen en beschermen (emotioneel, lichamelijk, seksueel).
- Ik kan voorbeelden noemen van uitsluiting, onrechtvaardigheid en discriminatie.
- Ik weet dat er verschillen zijn tussen mensen, onder andere in gender, seksuele voorkeur, levensbeschouwing, religie en culturele achtergronden, huidskleur.
- Ik weet dat mensen soms worden gediscrimineerd vanwege deze genoemde verschillen.
- Ik weet dat het belangrijk is om respect te hebben voor de verschillen tussen mensen.

Vrijheid van meningsuiting

- Ik begrijp dat mensen hele verschillende meningen kunnen hebben.
- Ik kan uitleggen hoe je om kunt gaan met verschillende meningen.
- Ik begrijp dat een heel belangrijk punt in een democratie is dat je rekening houdt met de minderheid en zwakkeren in de samenleving.
- Ik begrijp dat ook in een democratie niet iedereen zijn zin kan krijgen.
- Ik weet dat er in Nederland het recht van demonstratie is.
- Ik kan mijn eigen standpunt bepalen en verwoorden zonder anderen te kwetsen.
- Ik ben in staat om mijn mening bij te stellen op basis van argumenten die ik hoor.

Cultuur van een groep

- Ik begrijp wat bedoeld wordt met de cultuur binnen een groep.
- Ik weet dat er veel verschillende manieren van leven zijn.
- Ik begrijp wat opvoeding betekent en wat de invloed is van opvoeding op de cultuur van een groep.
- Ik weet wat typerende uitingen zijn van de cultuur in mijn eigen groep (thuis, school).
- Ik weet dat er altijd het risico is dat mensen anderen die niet bij hun groep horen willen uitsluiten en ze als gevaar zien.
- Ik kan voorbeelden geven uit de geschiedenis dat mensen werden uitgesloten of erger.
- Ik weet hoe ik invloed kan uitoefenen op besluitvorming in de groep en in de school.

Meedoen in de maatschappij

- Ik ken een aantal maatschappelijke activiteiten, waaronder vrijwilligerswerk.
- Ik ken het belang van sport en cultuur, ook voor een wijk of stad.
- Ik weet wat ik kan doen in mijn vrije tijd, waarbij ik me ook nuttig maak voor de maatschappij.
- Ik kan activiteiten organiseren voor in mijn vrije tijd, ook samen met klasgenoten of buurtgenoten.

Pluriformiteit en geestelijke stromingen

- Ik begrijp wat bedoeld wordt met een multiculturele samenleving.
- Ik ken een aantal vormen van jongerenculturen.
- Ik ken een aantal verschillende godsdiensten.
- Ik begrijp wat religieuze regels zijn en dat die verschillen per godsdienst.
- Ik heb respect voor verschillen in culturele en levensbeschouwelijke achtergrond van mensen.

Nederland in de wereld

- Ik kan enkele voorbeelden noemen van Nederlandse cultuur die bekend is in het buitenland.
- Ik weet wat exporteren en importeren betekent.
- Ik weet dat Nederland veel goederen exporteert naar het buitenland.
- Ik weet dat Nederland veel goederen importeert uit het buitenland.
- Ik weet dat emigratie betekent dat mensen verhuizen naar een ander land.
- Ik weet dat immigratie betekent dat mensen in ons land komen wonen.
- Ik kan iets vertellen over verschillen tussen arm en rijk in de wereld.
- Ik weet dat mensen hun land ontvluchten vanwege oorlog, vervolging of armoede.